

SLOVENSKI NAROD

zajma vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst D 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 420 D

Upravišтво: Knjižna ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo: Knjižna ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Redukcija univerz in politika

V zadnjem času smo parkrat reproducirali vesti, deloma iz Beograda, deloma iz Zagreba, ki naznanijo redukcijo univerz v naši državi. Zlasti se je v teh vesteh povdarjala namera prosvetnega ministra g. Stepana Radića, da ukine ljubljansko univerzo in da koncentriira univerziteti študij v glavnem na dve univerzi: na Beograd in Zagreb. V Ljubljani naj ostane samo montanistična fakulteta!

Te vesti so bile lakonično sestavljene. Prosvetni minister g. Stepan Radić se še ni izjavil podrobno. Pač pa je take redukcije, kot rečeno, napovedal kot najbližji svoj prosvetni program. Te dni pa je šel v tej zadevi tako daleč, da govori o splošni redukciji univerz in naznanja učiteljski deputaciji, da bo največjo skrb posvetil osnovnemu šolstvu in strokovnemu šolstvu in da bo jugoslovenske univerze reducirale celo na eno, ki bo imela deljene fakultete v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Fakultete in nepopolne univerze po ostalih naših glavnih mestih pa da bo kratkoma ukinil.

Kot rečeno, so bile in so vse te vesti malobesedne in o kakim utemeljitvi še ni govora. Morda g. Radić v prihodnjih tednih porabi primerno priliko in bo stopil z argumenti na plan. Morda bo poizkušal dokazati prevelike izdatke jugoslovenskih univerz, ki so že danes mikroskopične narave napram izdatkom za druge, veliko manj važne izdatke državne uprave, o kateri se pa zdi, da izda samo za reprezentativne cigarete in pa za nepotrebni ministrijski bencin mnogo več, kakor potrebujejo cele fakultete naših univerz. Toda prepuštimo prosvetnemu ministru, da se pokaže kot umeteln računar in kalkulator in da dokáže z argumenti, kako treba pred vsem kulturnim svetom reducirati še tisto malenkost najvišjih znanstvenih institutov, ki se v državi vzdržujejo ne po zaslugi uvidenosti prosvetnega ministrstva, nego na temelju brezprimernega idealizma zaposlenih znanstvenikov in visokošolskih profesorjev, ki vztrajajo na položajih zgolj iz ljubezni in navdušenja do znanstvenega dela in do najvišje duhovne kulture našega naroda ob istočasno naravnost sramotnih remuneracijah in plačah.

Mi še vedno upamo, da do uresničenja teh kalkulacij in argumentacij ne bo prišlo, ker tiči za takozvano redukcijo jugoslovenskih univerz vse prejšnja politična intriga in politična namera najgrobe vrste. Rekli smo že, da gre novemu prosvetnemu ministru za delitev jugoslovenskih univerz na dve univerzi, to je na zagrebsko in beografsko univerzo in da bi se v tem slučaju pritegnila slovenska omladina na zagrebsko kot najbližjo univerzo, kjer naj bi prišla pod izključen vpliv Radićeve politike. Če se enkrat Slovenija odzaga in če uniči njeno intelektualno samostalnost, zlasti pa njeno navdušeno privrženost k ideji nedeljivega jugoslovenskega državnega in nacionalnega telesa, potem se lahko nemoteno počaka politična, gospodarska in kulturna hrvatska fronta z Zagrebom načel. Že pred meseci je kursirala po jugoslovenskem tisku ideja političnega dualizma v naši državi, ki naj kratkoma odpravi Slovence ter celokupno politično življenje osredotoči na boj hrvatske in srbske fronte, na nekak večni dualizem, ki se naj tudi rešuje po vzgledu sedanjega sporazuma, kakor so se že nekoč reševali odnosi med Madžarsko in Hrvatsko s proslulimi »napodobami«. — G. Radić se sicer skrbno izogiba interpretaciji sporazuma v smislu madžarskih pogodb, ni pa dvoma, da mislijo Hrvati na širokopotezno politično akcijo v gori označenem smislu in da je treba smatrati napoved redukcije jugoslovenskih vseučilišč v prvem redu kot napoved dalekosežne politične akcije.

Jasno je, da je taka akcija naparena proti vitalnim slovenskim kulturnim in gospodarskim interesom. Naparena pa je tudi istočasno proti sedanjim temeljem države, ker smo napredni in nacionalni Slovenci vedno odločno nastopali kot energični arbitri jugoslovenske države in nacionalne misli in smo brezobzirni zagovorniki popolnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Dualizem na bi pomenil mnogo hujšo nevarnost za našo državo, kakorekto ovekovečenje notranjih plemenskih sporov ter nepremostljivo zapreko vsakega efektivnega edinstva Srbov, Hrvatov, kakor pa je bila dosedanja federalistična misel.

S čedalje večjo jasnostjo se prikazuje konture dualistične politike! Najprvo so začeli s koncentracijo gospodarskih zavodov v Zagrebu. Pred

Dunajska raca o nameravanem vpadu „Orjune“ na Koroško

«Die Stunde» poroča o nameravanem vpadu «Orjune» na Koroško. — Oborožen vpad na Koroško se izvrši te dni? — Intervencija vojaškega atašeeja v Beogradu.

Na Dunaju, 4. decembra (Izv.)

Da bi opravičili postopanje Nemcev napram slovenski narodni manjšini na Koroškem, prinašajo avstrijski listi zadnje čase razne fantastične vesti o slovenski propagandi in irendeti na Koroškem. Tako prinaša današnja »Die Stunde« dolga članek z debelo tiskanim naslovom »Orjuna namerava oborožen vpad na Koroško, informacije nekega vojaškega atašeeja v Beogradu«. Članek izjavja: »Na Koroškem vlada že nekaj tednov med nemškimi prebivalstvom veliko razburjenje zaradi alarmantnih vesti, ki so se razširile o bližnjem četniškem vpadu slovenskih organizacij. Namen tega slovenskega vpada je s silo razveljaviti plebiscit, v katerem so se Korošci izrekli za Avstrijo, ter izsiliti z orožjem priklonitev Koroške k Jugoslaviji. Središče te agitacije je baje »Društvo za vzdrževanje Slovencev v Avstriji«, ki ima svoj sedež v Ljubljani. Glasilo protiaustrijske propagande je — čujte in strmite! — »Koroški Slovenec«, ki ima svoje uredništvo na Dunaju in ki se v več stofiščah (?) izvodi brezplačno razpošilja med prebivalstvo Koroške. V zadnjem času se je vedno bolj določno govorilo o bližnjem oboroženem vpadu na Koroško. Dejansko se baje opazja živahnega delavnost onih društev, ki imajo izvesti vpad. Tej povečani agitaciji služi kot preteza tudi trditve, da obstoji med Jugoslavijo in Italijo dogovor, po katerem naj bi pripadla Jugoslovenom v slučaju razdelitve Avstrije tudi takozvana glasovalna cona B s Celovcem vred. Pod pretezo tega dogovora, ki pa po mnenju političnih krogov sploh ne obstoji, se v zadnjem času vrše živahne priprave za vpad slovenskih tolpa na Koroško. Za izvedbo tega vpada je baje določena »Orjuna«, ki je vojaško organizirana in ki je bila v zadnjem času bogato preskrbljena z orožjem in municijo. Šele pred kratkim (!) se je vršilo razvijanje prapora, pri katerem so morali vsi člani Orjune prisesti, da tako dolgo ne bodo počivali, dokler ne bodo razvili svojega prapora severno od Celovca. V zadnjem času je »Orjuna« ponovno priredila — alarmne vaje, h katerim je moral priti vsak član na določeno znamenje v polni vojaški opremi in za tri dni preskrbljen z živili. Beograjski dopisnik lista »Die Stunde« zatrjuje, da mu je vojaški ataše neke evropske zapadne države potrdil, da namerava, kakor je izvedel iz zanesljivega vira, »Orjuna« izvesti oborožen vpad na Koroško že v prihodnjih dneh. Ta vojaški ataše je nato interveniral pri jugoslovenski vladi in jo, sklicevaje se na mirovne pogodbe, pozval, naj vse potrebno ukrene, da se ta vpad prepreči in da tudi za bodočo napravi konec nevarni propagandi, ki je navedena proti Avstriji. Ko je podala »Die Stunde« vse te znane podatke o »Orjunu«, da je dobila od jugoslovenske, službenim krogom blizu stolec strani tole izjavo: »Vesti o nameravanem četniškem vpadu so znane tudi nam, saj že 3 do 4 tedne krožijo v avstrijskih provincialnih listih. Teh vesti pa ni smatrati za tragične in ne pomenjajo drugega kakor papirnatno volno obmejnih publicistov. Vesti o bližnjem četniškem vpadu na Koroško že zato ni mogoče smatrati za resne, ker tak vpad tehnično ni izvedljiv v jugoslovenski državi, ki je država miru in reda, in ker stoji na jugoslovenski meji zadostno število vojaštva, ki bi vsak poizkus prekoračenja jugoslovenske meje energično zatrl, ako bi ga hotele izvršiti oborožene formacije.«

Ni nam treba povdarjati, da je vse, kar tu poroča »Die Stunde«, od kraja do konca izmišljeno in samo plod baine domišljije, kar izpričuje predvsem dejstvo, da »Društvo za vzdrževanje Slovencev v Avstriji«, ki baje vodi iz Ljubljane vso irendetično propagando in akcijo, sploh ne obstoja. Očitno je, da se vse te vesti o nameravanem četniškem vpadu na Koroško lansirajo s koroške nemško-nacionalne strani s prozornim namenom, da bi se opravičila nemška nasilstva, katerim so zlasti v zadnjem času izpostavljeni naši koroški rojaki. To so stare avstrijske metode, dobro znane še izza kampanje, ki jo je Dunaj vodil proti Srbiji še pred vojno.

Narodna skupščina

Protesti opozicije radi odlaganja interpelacijske debate. — Seja finančnega odbora. — Malenkostna vsota za izplačilo uradniških razlik. — Izpremembe kronskih pokojnin v dinarske odgojena.

Beograd, 4. decembra. Na včerajšnji seji Narodne skupščine sta se izvršila odbora za zakonski predlog o trgovinski pogodbi z Avstrijo in za zakonski predlog o zavarovanju avijatikov. Ker ni došlo med voditelji parlamentarnih skupin glede volitev teh dveh odborov do sporazuma, se je volitev izvršila z glasovanjem. Koncem se je predsednik dr. Subotić predlagal, naj se prihodnja seja vrši 10. t. m. Na tej seji ima priti na dnevni red poročilo Imunitetnega odbora o ostavki Ljube Nešića, ki je imenovan za poslanika v Pragi in na čegar mesto ima priti po dogovoru z radikali v času Narodnega bloka samostojni demokrat. Posamezni govorniki opozicije so protestirali, ker se ne postavijo na dnevni red množične interpelacije. Minister javnih del Uzunović je odgovarjal, da bo vlada odgovorila na interpelacije v zakonitem roku. Ko je predsedujoči dr. Subotić izjavil, da interpelacije ne morejo priti na dnevni red prihodnje seje, je nastal med opozicijo velik hrušč, med katerim je bila seja zaključena ob 13.

leti so čisto po nepotrebnem in vsled preoblastnega nastopa gotovih zagrebskih krogov koncentrirali bolniško zavarovanje v Zagrebu na škodo slovenskega, ki je najboljšje organizirano v državi in ki tudi dejansko največ prispeva. Sledila je Hipotekarna banka, Sloveniji niso dali podružnice. Še danes kupujemo tržaške devize v Zagrebu, mesto v Ljubljani Kot najnovejši in tudi najopasniji korak v tem pravcu pa je smatrati napovedano redukcijo univerz ter ukinjenje ljubljanske univerze. Proti taki nameri moramo z vso silo protestirati! Slovenija si svojih kulturnih naprav ne bo dala demontirati, ko jih rabi še mnogo več in bi bila prej na mestu širša podpora od strani pro-

svetnega ministrstva. Enako protestiramo proti vsaki akciji, ki bi zapostavljala Slovence, jih podrejala Zagrebu ter jih končno hotela izrabiti za dualistično politiko v naši državi! Smo prejšnjemu slej za popolno edinstvo in enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev, kar je vsak korak takozv. redukcije tako kakor se nam sedaj napoveduje, naprejen proti našim bitnim prosvetnim, gospodarskim in nacionalnim interesom! Zato roke proč od ljubljanske univerze!

Pozivamo predstavitelje naše univerze in naše akademike, da pravočasno dvignejo svoj glas proti očitno obstoječim nestvarnim nakanam, da se demontira univerza v Ljubljani

s pridržkom, da se more izplačati šele na sklep ministrskega sveta. Vlada bo šele določila način, po katerem naj se izračunajo uradniške razlike. Poslanec dr. Žerjav je tudi opozoril finančnega ministra na draginske doklade, češ da se smejo izpreminjati le za naprej, ne pa za nazaj. Pri glasovanju je večina odobrila predlog finančnega ministra, naj se o tej zadevi razpravlja v proračunski debati. Nadalje je finančni odbor sklenil, da se o predlogu, po katerem bi se vstavil v dvanajstine potreben znesek za izpremembe kronskih pokojnin v dinarske, razpravlja v debati o rednem proračunu, ker so dvanajstine že sprejete. Opozicija je to stališče vlade sprejela z burnim protestom. Kočno je odbor razpravljal o nagradah pravoslavnim svetnikom, pri čemur je minister ver. Trifunović podal kratek ekspozit in govoril tudi o težavah, ki jih ima s katoliškim episkopatom. Finančni odbor bo nadaljeval svojo razpravo prihodnje sredo popoldne.

Fuzije davidovičevcev in muslimanov

Beograd, 4. decembra. (Izv.) Kakor znano, so seje Narodne skupščine odgojene do 10. t. m. in je zato večina poslancev tekem včerajšnje popoldnevne odgovorila iz Beograda. Mnogo pozornosti so zbudile vesti o fuziji Davidovičevcev demokratke in muslimanske stranke. Te vesti so bile sprejete v vladnih krogih precej simpatično, ker smatrajo, da se bi s fuzijo znatno ojačala unitaristična državna ideja. Na ta način bi izginila s površja samostojna muslimanska stranka, ki je osnovala radi verskih ozirov svoj program na avtonomistični ideji. Vprašanje fuzije obeh strank pa bo postalo aktualno šele tedaj, ko bodo postale politične razmere ugodnejše. Do tedaj bosta Davidovičeva in muslimanska stranka nastopali v Narodni skupščini v najbližjem sodelovanju. To sodelovanje je prišlo do izraza že včeraj, ko so Davidovičevci in muslimani postavili skupno kandidatsko listo povodom volitev odbora za trgovinsko pogodbo z Avstrijo in odbora za zavarovanje avijatikov. Obe stranki sta tudi skupno nastopili na včerajšnji popoldanski seji finančnega odbora. Dasi želita obe skupini fuzijo, vendar pa jo ne forsirata, ker hoče muslimanska stranka pripraviti v tem pogledu prej ugoden teren med svojimi volilci. V ostalem ni v parlamentarnem življenju nobenih posebnih dogodkov. Z velikim zanimanjem se pričakuje kongresa demokratke stranke. Kakor znano se vrši kongres SDS 6. t. m., kongres Davidovičevcev stranke pa se bo vršil od 12. do 14. t. m. Na kongresu Davidovičevcev stranke se namerava izpopolniti strankni statut v smislu širokih samouprave, da bi se lažje ustvarila podlaga za fuzijo z muslimansko stranko.

Samostojni demokratije in „Obrtna banka“

Beograd, 3. decembra. (Izv.) Popoldne je imel samostojni demokratijski klub sejo, na kateri je razpravljalo o strankinem kongresu, ki se vrši v nedeljo. Poslanec dr. Krizman je poročal o delovanju skupščinskega odbora pri razpravi o zakonskem načrtu glede obrtniških kreditov in o snovanju Obrtne banke. Zakonski načrt, ki ga je bil izdelal prejšnji Narodni blok, je predvideval osnovec pooblaščen Obrtne banke z glavnico 40 milijonov dinarjev. Od tega zneska naj bi vplačala država 40%. Po sedanjem načrtu pa ni predvidena udeležba države v prejšnjem smislu. Država prispeva k glavnici z delom čistega dohodka razredne loterije (30%). Ta znesek je tako neznan, da z njim banka nikakor ne more začeti večje akcije. K oditi Narodne banke, ki jih le - ta daje po predloženi zakonskem načrtu Obrtniški banki na razpolago, so taki, kot jih dobiva vsak podoben denarni zavod po treh letih obstoja. Ojašave banki obstoja le glede pristojbin in davkov. Ako bi ta načrt postal zakon, bi se mogla v najboljšem slučaju ustanoviti majhna lokalna banka v Beogradu, od katere bi ne imeli nobenega dobička obrtniki v ostalem delu države. Z novim zakonskim osnutkom tudi ni rešeno vprašanje cenemih obrtniških kreditov. Samostojni demokratijski klub je sklenil zavzeti odločno stališče proti predloženi načrtu in zahteval od vlade, naj iz proračunskih sredstev izloči gotov znesek, ki je potreben za osnovec velikega osrednjega bančnega zavoda, ki naj bi imel podružnice po vseh večjih mestih države.

POSET KRALJA V INOZEMSTVU

Beograd, 4. decembra. Gotovo je, da bo prihodnje leto kralj oficijelno posetil vladarja Anglije in Italije ter predsednika Francije po kronanju, ki se bo vsekakor že

izvršilo v prvi polovici 1926. Za pomeje sa pričakuje, da bodo vladarja Anglije in Italije ter predsednik francoske republike vrtili poset našega kralja. V tej smeri se vrše obširne priprave, s katerimi je zaposle skoraj ves naš diplomatski aparat.

UVOZNE CARINE ZA KOVINE

Beograd, 4. decembra. Danes dopoldne je imela sejo tarifna sekcija finančnega odbora, na kateri se je razpravljalo o uvoznih carinah na železo. Prvi del seje je bil tajen in je bil navzoč pomočnik šefa generalnega štaba ter tajnik komiteja za obrambo države general Kalafatović, ki je podal ekspozit o naših vojaških potrebah ter o potrebah narodne obrambe z ozirom na produkcijo železa v naši državi. V svojem ekspozitu je zavzel stališče, da morajo carinske tarife omogočiti domačo produkcijo železa tako, da nam bo mogoča s časom popolna osamosvojitve za slučaj eventualnosti. Uvozna carina za sirovo železo je ostala, kakor je bila od vlade predlagana in sicer 4 do 3 zl. Din, za kovano železo in jeklo je določena na 5,5 do 3 zl. Din, za razne pločevine ostanejo v veljavi stare postavke, samo za pločevino izpod 1 mm debelosti se povisa carina od 12—10 Din na 16—14 zl. Din. Ostale postavke so bile sprejete, kakor jih je predlagal vladni načrt. Prihodnja seja tarifne sekcije bo lutri popoldne.

PONESREČENA MISLIJA DR. ŠRAMKA

Praga, 4. decembra. Snovi je sporočil dr. Šramek ministrskemu svetu, da mu je nemogoče sestaviti novo vlado. Smatra se, da bo predsednik republike Masaryk poveril še tretji najmočnejši stranki, češko-slovaškimi socijalnim demokratom sestavo vlade in da bo pozval posl. Bechyne, da prevzame to mislo. Splošno pa se sodi, da tudi misija posl. Bechyne ne uspe.

Borzna poročila Ljubljanska borza

Lesni trg.
Bukova drva 1 m d. suha fr. m. 6 vag. 25, 25, 25, bukova drva suha nad 1 odst. okrogli fr. vag. nakl. p. 5 vag. 21,25, 21,25, 21,25, bukova drva klana, okrogla, ogledana fr. vag. meja 50 vag. 23,50, 23,50, bukovi hlodi 1. II. od 25 cm napr. od 2,50 m dolž. fr. nakl. p. —, 225, —, smre. kova ali jelove deske 25 mm III. vr. fr. meja —, 500, remelini 50,70 in 60,50 mm 4 m ostrorobi fr. vag. Postojna trs. 565, —
ŽITO 4-XII. 1925.
Pšenica 76 kg fr. vag. Novi Sad —, 285; Koruza času prim. suha Novi Sad —, 130; Oves reš. fr. vag. Novi Sad —, 182; Aida domača fr. vag. prekm. p. —, 250; Proso domača fr. vag. prekm. p. 195; Krompir beli fr. vag. prekm. p. —, 75; Otrubi debeli fr. Banjaluka 1 vag. 155, 155; Pižol stari mešani p. Diakovo —, 150; Čebula fr. vag. ban. post. —, 105; Ježice zlatorumene fr. vag. n. p. —, 250; Slivovka gar. 50% fr. vag. sremska p. za 100 l. 2000.
Efekti.
2 in polodst. drž. renta za vojno škodo denar 300, blago 312, 70dst. invest. pos. iz leta 1921 77, 80, Celjska posojilnica d. d. 200, 202, 202, Ljubljanska kreditna banka 210, —, Merkantila banka 100, 104, Prva hrvatska štedionica —, —, Kreditni zavod 175, 185, Slavonska banka 49, —, Strojne tovarne in livarne 123, —, Trboveljska premogokopna družba 320, —, Nihag d. d. 34, —, Združene papirnice 120, —, Stavbena družba d. d. Ljubljana 100, 110, Sešir d. d. —, —, Split, cement portland —, 4 in polodst. kom. zad. drž. banke 20, 22, 4 in polodst. zast. 1. kr. drž. banke 20, 22.

Zagrebska borza.

Dne 4. decembra. Sprejeto ob 13.
Devize: Curih 10.8530—10.8330, Praga 166.455—168.485, Pariz 2212.50—216.50, Newyork 56.1420—56.7420, London 272.75—274.75, Milan 226.63—229.03, Berlin 13.3920—14.4920, Dunaj 7.9150—8.0150.
7% invest. posol. 1921 77—77.50; 2½% drž. rente za ratnu šteto 318—319, 316—318; Ljubljanska kreditna 210; Hrv. eskomptna banka 118—119; Kreditna banka, Zgb. 132 do 135; Hipotekarna banka 64½—65; Jugobanka 108—110; Isis d. d. 37; Nihag 376 do 380; Slavonska 48—49; Strojne tovarne 326—327½; Unkon, paromila 120; Vozbe 120; Agr. 45—47.

Inozemske borze.

Curih, 4. decembra. Borza: Beograd 9.20, Pariz 19.90, London 26.16, Newyork 519.—, Milan 20.90, Praga 15.375, Dunaj 73.15.
Trst, 4. decembra. Beograd 43.98—44.05, Pariz 94—94.50, London 120.45—120.56, Newyork 24.80—24.85, Praga 73.75—74, Curih 480—483, Dunaj 350—360.

Italijani proti našemu pomorskemu razvoju

V Trstu in na Reki sledijo z največjo napetostjo vsakemu jugoslovanskemu koraku, ki je namenjen razvoju pristanišč ob hrvaški in dalmatinski obali. Pišejo o konkurenci z namenom, da bi se v kraljevini naš pomorski razvoj in da bi toliko uspešnejše narasla italijanska sila na Jadranu. Ob dolgem obrežju je nad 300 večjih in manjših pristanišč, seveda številno onih, ki pridejo v resen poštev, je minimalno, toda Italijani opažajo neko jugoslovansko skrb za Jadran, ki jih spravlja do misli, da postane Jugoslavija znatna pomorska moč, ako oni tega pravdašca ne preprečijo.

Leta 1913. je prišlo v sedanja jugoslovanska pristanišča 16.177 ladij s tonazlo 4.514.000, pred dvema letoma je bilo došlih ladij 26.494 s tonazlo 5.708.000. Lani je bilo došlih ladij 31.627 s tonazlo 7.242.000. To je ogromen narastek od leta do leta in nezasičen napram predvojni dobi. Italijanski pomorski veliki so prijemajo za glavni in vprašujejo, kaj bo, ako bo razvoj tako napredoval? V Šibeniku je bilo zadnje leto pred vojnjo došlih brodovja 3962, predlanskim 4177 in lani 4309. Tonaža je narasla od 805.000 na 909.000 in na 1.305.000. Italijani štejejo tudi promet v Gružu in Kotoru ter po nekaterih drugih pristaniščih, ali večerji »Piccolo« pravi, da se morajo ozirati v glavem na Split, kjer je bilo pred vojnjo brodovnega prometa 7741 s tonazlo 2.107.000, predlanskim 11.653 s tonazlo 2.432.000, lani 13.344 s tonazlo 3.168.000. Split cveti in se dviga, narasča na svoji moči in veljavi tako, da so pričeli v Trstu trdit, da postane najvažnejše jugoslovansko pristanišče, katero bo delalo konkurenco ne le Trstu in Reki, ampak tudi Soluni.

Italijani marljivo čitajo jugoslovanske liste in črpa iz njih poročila, ki naznačajo, vpoštevajoč proporcije, za Split intenzivnejši promet, kakor ga ima Solun. V Trstu štejejo tudi one milijone, kateri so postavljeni v proračunu za pomorske svrhe. Za Split je 10 milijonov, za druga pristanišča s Splitom vred vsega skupaj komaj 20 milijonov.

Italijani se tolažijo z ugotovitvijo, da je vse to boro malo! Pojem pa se jugoslovanska valuta nima velike vrednosti. Tako se zdi Italijanom, da beogradska vlada vse premalo pomoči nakazuje svojim pristani-

ščem napram tako impozantno naraščajočemu prometu. Zdi pa se jim vendar, da se trudi, odtegniti jugoslovanski promet od Trsta. Reke in Soluna ter ga napejati na Split in druge luke. Tako je, da ob vsem priznavanju in zanikanju končno je obstane pri Italijanih zavest, da proti nevarnosti njihovega načrta, po katerem bi morala jugoslovanska moč na morju obdržati v povolu, Italijansko brodovje pa bi moglo, v vedno večjem številu prihajalo v naša pristanišča in odhajalo iz njih. Tako je za težje in bolj nerodno delo na morju bi lahko služilo naše pomorsko brodovje, vse drugo, ono, ki kaj nese in kaj velja, bi uporabili italijanski brodovi. Italijani sicer niso dobili Dalmacije, ali zahtevajo, da imajo naša pristanišča služiti pred vsem njim. V tem smislu so gibalni tudi svoja požajanja in članki v »Piccolo« meni, da ako se bodo zadnji dogovori lojalno izvajali, se v Italijanom ničesar bati, samo treba je seveda, da rimska vlada vpoštevata mednarodno važnost Trsta in Reke.

Ako pa rimska vlada tega ne stori, bodo gledali v Trstu in na Reki s strahom v bodočnost in ako se tisti dogovori ne bodo izvajali lojalno (to je zgolj po italijanski volji), odpade jugoslovanski promet iz prizadetih dveh pristanišč in Italijani ne bodo mogli dalmatinskega obrežja izkoristiti tako, kakor so nameravali.

Naravno je pač, da se pričena naš pomorski razvoj kazati vedno očitneje in dolžnost je beogradske vlade, da ga podpira v vedno izdatnejši meri. Italijani imajo svoj breg in tam naj se uveljavijo, kakor vedo in znajo. Med nami in njimi naj vlada uljudno sosedno sožitje, pa prav za obe strani. Velja pa bo na morju sposobnejši in silinejši vedno več nego oni, ki si ne zna pomagati in je šibek. Te resnice se zavemo Jugoslovani in vemo tudi, da iz malga raste veliko. Svoje morje ljubimo in se hočemo udeležiti na njem kolikor možgno najvišje. Italijani si bodo samo škodovali, ako bodo hoteli ovirati naše pomorsko stremiljenje. Iz glave naj si izbršijo misel, da bodo oni gospodovali po naših pristaniščih in zapomniti si, da bo gospodar Jadrana oni, ki bo prevladaval v konkurenca. Čim realnejša pa je konkurenca, toliko boljše so odnosi med sosedoma.

Kongres pravnikov v Beogradu

Izredna glavna skupščina društva »Pravnika« se je vršila dne 29. t. m. v Ljubljani. Načelnik društva g. dr. Danilo Majaron je skupščino otvoril, pozdravil člane, ki so se skupščine v lepem številu udeležili, in očrtal nato v kratkih besedah namen tega shoda. Prihodnji pravniški kongres se bo vršil v Ljubljani. Kakor je dosedanja dva pravniška shoda pripravljala dotično pravniško društvo v Zagrebu in Beogradu, tako je poklicano društvo »Pravnik« da vodi iz izvede vse priprave za prihodnji kongres. Zato je bila sklicana ta skupščina v namenu, da slovenski člani stalnega odbora kongresa društvo o vsem informirajo, vabijo vse člane na sodelovanje in slišijo tudi nasvete in želje glede kongresa že sedaj, čeprav je še daleč dan, ko se bo kongres vršil. Načelnik je prepričan, da bodo društveni organi in da bodo društveni pomožali vsak po vseh svojih močeh stalnemu odboru.

Podrobno poročilo je podal nato g. predsednik viš. dež. sodišča dr. Janko Babnik. Najprej se je zahvalil gerentskemu svetu ljubljanske občine, ki je povabil pravnike, naj se vrši prihodnji kongres v Ljubljani. In zagotovil tudi, da bo mestna občina storila vse, da se bo kongres kar najudobneje vršil. Poročevalce predlaga, da bi se vršil kongres v dneh od 1. do 20. avgusta 1926.

Stalnemu odboru so došli dosedaj naslednji predlogi o referatih, ki naj se obravnava na prihodnjem kongresu: 1.) Izenačenje bračnega prava. 2.) Vprašanje valorizacije. 3.) Razširjenje institucije javnega beleženja (notariata) na vso državo. 4.) Pridobljene pravice in naše budžetno pravo, zlasti eksekucija zoper erar. 5.) Pravni značaj in tehnika naših finančnih (dvanaestinskih) zakonov. 6.) Ali imajo pritožbe glavne kontrole na državni svet suspenzivni efekt. 7.) Zadrugištvo in naša davčna ter taksona zakonodaja. 8.) Kako naj se uredi pravno razmerje državne uprave do samoupravnih teles (oblastne in sreske skupščine, občine)? 9.) Kodifikacija določb internacionalnega prava v posebnem zakonu. O teh točkah se je razvila debata, v kateri so govorili univ. prof. dr. Dolenc, dr. Majaron, univ. prof. dr. Škerli, agrarni komisar dr. Špiler, Muys in vladni svetnik dr. Andrejka. slednji je predlagal, naj se prevzame še predmet: Reforma policijskega prava. Predsednik dr. Majaron je konstatiral nato, da je skupščina imela uspeh. Izjavil, da se bodo želje skupščine sporočili stalnemu odboru kongresa, ki bo imel v kratkem prvo sejo v Ljubljani, ter nato zaključil uspešno skupščino.

Miklavžev večer

Ljubli. Sokola 5. t. m. v telovadnici v Narodnem domu

Najstarejši ljudje

V. L. Križanovska:

V kraljestvu nesmrtnih

Roman.

— Zame je ona angel!
— Tem bolje. Napram meni je bila vedno nevaljezna in kruta. Zelo sem ti hvaležen, da si me vtelesil v tem kabinetu, kjer je vse polno spominov na minulo. Zdi se mi, kakor da sem še vedno lastnik tega dvorca. Če mi res hočeš storiti uslugo, me pusti tu četrte ure samega, da obudim spomine in preživim vsaj nekaj trenutkov v prijetni zavesti, da sem še vedno na tem svetu.

Supramati je takoj vstal.

— Z veseljem izpolnim tvojo željo. Kar ostani tu.

Supramati je odšel v spalnico in zaklenil za seboj vrata. Ni pa opazil, da ga je prikazen porogljivo pogledala. Komaj je Supramati odšel iz kabine, so se naglo odprla druga vrata in v spalnico je stopila Nara. Bila je razburjena in prestrašena.

— Kaj si storil! — je zakričala in planila k možu. — Vtelesil si Narajano in ga pustil samega v kabinetu? Kako si mogel storiti tako aumnost! Saj nisi novinec, ki ne ve, kaj počne...

Supramati jo je začudeno gledal. Ne da bi čakala odgovora, je planila k vratom, ki so se pa tisti hip odprla, in na pragu se je pojavil Narajana. Njegove črne oči so se iskrale, na ustnih mu je igral ponos in zmagovalni smehljaj. Presenečeni

Supramati ga je gledal, ne da bi razumel, zakaj se Nara ježi. Ko je pa slučajno pogledal v kabinet, je takoj spoznal težke posledice svojega dejanja. V steni, nasproti katere je sedel Narajana, je bila vdolbina, za katero Supramati ni vedel. Na mizi je stala odprta šatula, kraj nje pa stekleničica z zlatim zamaškom, v kateri je bil življenjski eliksir.

Supramati je prebledel. Predno je pa spregovoril, je Narajana porogljivo pogledal Naro, rekoč: — Prišla si prepozno, da bi preprečila moj namen. Pozabila si opozoriti Supramatija, da je v steni vdolbina, kar sem skril nekoč življenjski eliksir. — hočem nositi posledice svojega drznega dejanja. Tvoja lepota mi ni več nevarna. Pomiri se torej, kruta in zapeljiva Nara. Saj dobro veš, da mi bo občevanje z ljudmi zelo težko. Umakniti se hočem v dvorec v Himalaji in nikogar ne bom nadlegoval.

Nara je zmajala z glavo in odšla iz sobe.

Narajana se je obrnil k Supramatiju, rekoč:

— Vem, da si pošten in da bi mi rad vrnil vse, kar sem ti zapustil. Toda bogastvo in posvetno življenje je izgubilo zame vsako vrednost. Nisem jamreč navaden človek, temveč dvoživka, ki je stopila skozi oboja vrata v nevidni svet. S pomočjo življenjskega eliksirja sem obvaroval telo razpada, ta zagonetna snov mi je vrnila voljo in življenjsko moč, vendar sem pa še vedno duh. Če hočem, lahko postanem neviden. Tako ti dokazujem, da je res, kar govorim.

Mozaje o Takyju gđ. Raquel Meller.

Jaz sem večkrat slišala hvaliti Taky, o tel parfimirani pomadi, ki se uporablja takna, kakor je v tibi in katera odstrani dlake v teku 5 minut. Kakor vsaka pametna žena, nisem hotela soditi, dokler nisem sama uporabila Taky. Moram priznati, da sem bila očarana. Taky je strokrat boljši od neprijetne britve, katera vam povzroča mozole, pospešuje rasti dlak in vam pušča črne pike, in boljši od vsakega slabo dišečega depilatorja. Taky je dobro dišeč, neškodljiv in se zlo enostavno uporablja kakor vsaka krema za lepoto. — Čez nekaj časa ga bo imela vsaka žena. Je zares izvanredna iznajdba.

Taky, pariška pomada, francoski patent, se dobi v vseh boljših prodajalnah. Edini model in najboljši. Gen. zastopništvo za celo Jugoslavijo: Miro & Komp., Kralja Milana ulica 44, Beograd, Tel. 18-69.

Proslava 125-letnice Prešernovega rojstva v Kranju

Naš staroslavni Kranj je doživel zopet slavnostni dan. S skromno, a tem pristnejšo proslavo je praznoval 3. december, oni srečni dan, ko nam je pred 125 leti mala Vrba poklonila največjega našega pesnika.

Lepo uspešno manifestacijo je sprožilo agilno Kolo jugoslovanskih sester pod vodstvom delavne ge. Mire Žnidarčičeve, soproge sreskega poglavarja. Ob 11. uri popoldne se je začel izpred mestne hiše pomikati impozanten sprevod po mestu, ki je bilo okrašeno z zastavami. Vse trgovine so bile zaprte. Kot zastopnici Splošnega slov. ženskega društva iz Ljubljane sta prišli dvorna dama ga. Franja dr. Tavčarjeva in ga. dr. Žitkova, mestno občino ljubljansko je zastopal gerent g. Likožar. Zastopnike so posilala skoraj vsa akademika društva, in sicer: SSLU, Slov. Jug. Jadran, Triglav itd. Nadalje je bila zastopana mestna občina Kranj z županom g. C. Pirtem, zastopniki uradništva, profesorjev, vsa šolska mladina z učitelstvom, vsa narodna in napredna društva s praporji, Čitalnica, Sokol iz Kranja in Strazišča, Orjuna, ognjegaščil itd.

Siva megla ki je jutraj ležala nad mestom, se je okrog 11. ure dvignila, solnce je zasijalo in bele naše planine so zažarele v vsej svoji krasoti, kot v simbol, da je pred 125 leti s Prešernom nam Slovincem zasijala jasnejša bodočnost.

Na grobu je najprej spregovoril osmošolec Vilfan, ki je v imenu šolske mladine ljubljanske akademike mladine v blagodejni splošni hvali slavil prvega slovenskega pesnika g. Ljuba Jurkoviča. Za naše narodno ženstvo se je poklonila manom veličana Prešerna gospa Franja dr. Tavčarjeva, naka je pevski zbor zapel Prešernovo večno lepo pesem »Strunam«. Nato je za JAD »Triglav« govoril filozof Jovan Jurandić, ki je naglašal, da se je Prešernu poleg želje »V zemlji domači da truplo — leži, izpolnila še druga, da je ta domača zemlja tudi svoboda. Ko se je s imenom JNAD Jadran poklonil pesnikovim manom g. Iskra, so se zastave »Sokola«, »Orjuna«

in »Čitalnice« sklonile nad gomilo, obloženo z vencji in tako izkazale čast pesnikovega spomina.

Pokopališče se je spraznilo, Prešernov nagrobni kamen je zopet osamel, a nekako vse ponosneje so se zasvetile vanj vklesane besede:

»Ena se tebi je želja spolnila, v zemlji domači, da truplo leži.

Z velikim zadovoljstvom in priznanjem moramo beležiti, da je lepi proslavi dala glavno obličje naša akademska omladina, kar je razveseljiv dokaz, da se znova poraja nekdanji idealizem.

Politične vesti

— Soja ukaznega komiteja. Včeraj se je vršila v predsedništvu vlade soja ukaznega komiteja ministrov, ki ga sestavljajo notranji minister, g. B. Maksimović, minister poljedelstva in vođ, g. K. Miletic, minister prosvete, g. S. Radic, minister za šume in rube g. N. Nikic in minister za izenačenje zakonov g. M. Srsak. Na seji so se pregledali ukazi mnogih ministrstev. Tu di minister prosvete je predložil komiteju neke nove ukaze.

— Nov pomočnik ministra prosvete. Dosedanji pomočnik ministra prosvete g. dr. Danilo Katic, ki je bil upokojen, je izročil dolžnost novemu pomočniku, g. dr. Nikoli Andriću.

— Gibanje SDS v srezu Šmarje. V pristavi je imela minulo nedeljo tamošnja kraljeva organizacija SDS članski sestanek, katerega so se udeležili najbližnji možje treh občin Nežbiše, Roginska gorca in Sv. Ema. Na sestanku je poročal tajnik sreske organizacije o položaju in o sedanjih nalogah kraljevini organizacij. Vrste v organizacijah je treba okrepiti in dati članom informacije, katere dobivajo krajevni odbori od oblastne in sreske organizacije. Ker se je veliko prejšnjih odborikov odselilo, se je izvolil nov odbor, ki nam je poroč, da se bo tudi v teh kraljih med kmetskim ljudstvom razširila demokratska misel. So glasno je bila sklenjena zaupnica narodnim poslancema dr. Pivku in dr. Žerjavu ter vodstvu oblastne organizacije. — Okrogli tajnik SDS za šmarsko okrožje je vedno na razpolago, da pride na sestanke na željo kraljevini organizacij ali zaupnikov. Treba je samo pravočasno javiti čas in lokal na naslov: Sreško tajništvo SDS Šmarje pri Ješah.

Prosveta

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 20. zvečer

4. decembra petek: Zapečevljen Red E
5. decembra sobota: Zaprt.
6. decembra nedelja: Ob 3. popoldne: Pegica molega srca. Izven. Ljudska predstava po žiljanih cenah. Ob 20. zvečer: Periferija. Izven.

Opera.

Začetek ob 20. zvečer

4. decembra, petek: Eva. Red B.
5. decembra sobota: Hoffmannove pripovedke. Red F.
6. decembra nedelja: Ob treh popoldne: Aida. Izven.
7. decembra ponedeljek: Zaprt.

— Ljubljanska opera vprizori v petek 4. t. m. ob pol 20. zvečer Foersterjevo opero »Evo«, ki je dosegla pri premijeri popoln uspeh. V glavnih vlogah nastopijo: gg. Thieryjeva, Ropasova, Ribčeva, Banovec in Holodkov. Dirigira in režira gosposki kapelnik Balatka.

— »Aida« kot ljudska predstava. Da se ustreže želji širšega občinstva, se vprizori v nedeljo dne 6. t. m. ob 15. popoldne velika Verdijeva opera »Aida« kot ljudska predstava po znanih žiljanih cenah. Vstopnice za to vprizoritev so na razpolago od sobote jutraj dalje v opernem gledališču.

— Sprememba repertoarja. Iz tehničnih razlogov odpade za soboto 5. t. m. napovedana operna predstava. Zato pa se igra v drami Milčinskega vesela historija »Kranjski mlajši« za abouma F. Začetek ob 20. zvečer.

— Hrv. pjevačko udruženje Lisinski je praznovalo dne 2. t. m. petnajstletnico svojega obstoja in velikega kulturnega dela s koncertom najnovjše jugoslovanske zborovske glasbe. Na vzporedi so bili skladatelj Odak, Manojlovic, Mitojevic Josefović, Konjović, Gotovce, Lajovic in Stolecer Slavenski, ki so bili val navzoči na koncertu. Pevski zbor »Lisinskega« (okoli 80 pevcev in pevk) je svojo izredno težko nalogo izvršil vzorno, v vsakem oziru umetniško popolno ter upravičeno uživa sloves najboljšega zbora v državi. Največ uspeha in priznanja so dosegle kompozicije Gotovca, Stolecerja. Na krasni elavnosti sta zastopala ljubljansko Glasbeno Matice g. skladatelj Anton Lajovic, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« pa njegov pevorodja g. Zorko Prelovec.

— Vodstva v razstavi poljske umetnosti v Jakopičevem paviljonu so v soboto ob 15. popoldne in v nedeljo ob 11. V soboto vodi g. dr. Fr. Stele, v nedeljo g. dr. F. Mesesnel. Poleg vstopa v poljsko umetnost v splošnem govorita oba razlagalca podrobno o grafičnih tehnikah. Ker je občinstvo do zdaj razstavo z obiskom zanemarilo, vabimo ponovno vse, da si ogledajo umetnostno delo Poljakov, ki se poleg literature odlično dokumentira ravno v upodabljalni umetnosti. (V paviljonu se kuni.)

— Nabiralec dobrih grafičnih listov opozarjamo na Razstavo poljske grafike, ki nudi mnogo perpektivnih del za nizko ceno v nakup. Za vse prilike obdarovanja je grafika tudi cenov in lep prezent z vrednostjo umetniškega originala. Ogled in cene listov ki so na prodaj, so na razpolago pri blagajni; opozarjamo zlasti na dela nacionalnega poljskega značaja Skoczylasa in drugih.

Dragi Miklavž!

Kupi mi vstopnico za Elitni Kino Matice, kjer ravno igra edini itinito pravi in neprekosljivi CHARLIE CHAPLIN v najnovjši svoji kolosalni burki »13. pustolovščina«.

Julijska krajina

— Trg sv. Andreja v Gorici. Včasih je bil trg sv. Andreja za Gorico nekaj izrednega. Ljudstvo se je tlo v ogromni množici po ulicah in Travnik sredi mesta je bil poln dobrih kupčij. Letos so se trgovci trudili in vabili so doželane, naznanjajoč, da se bo dobilo na trgu vse, kar koli kdo rabi, dobro in po ceni. Pa ni bilo kupujočega ljudstva in trg sv. Andreja je potokeč za marsiškega trgovca, ki je imel s pripravi stroške, naravnost katastrofalno. Videm dela Gorici tudi v kupčijskem pogledu veliko konkurenco in v večje nase velik del slovenske pokrajine. Letos je stopil med škodovalce Gorice tudi njen dolgoletni župan Bombig, ki ima sedaj naslov »komisar«. Ta komisar Jurij je ukazal, da se morajo trgovci pri svoji reklamni posluževati izključno italijanskega jezika in to na pram 90 % slovenskih udeležnikov trga! Dosegal je, kar je hotel. Trg sv. Andreja propadla in ga drugo leto ni treba več razglašati. V Vidnu so bolj pametni Italijani. Tam se radi poslužujejo slovensčine v reklamah za svoje blago med Slovence.

— Zmrznili je 72letni kmec Anton Krkoč iz Gojač v Vipavski dolini. Mrtvega so našli pod Vrtovinom. Vračal se je pozno zvečer, padel in zaspal. Bil je izredno hud mrz. Pokojni Krkoč je živel na svojem posestvu kot samotar in nekaj čudak. Ušla mu je bila junica in šel jo je iskat. Našli so ga mrtvega na neki stezi in poleg njega je stala mlada junica in ga zvesto čuvala. Od časa do časa ga je obizlala. Ko so prišli orožniki in mesarji, da jo odženo od trupla, se jim to ni posrečilo. Z veliko silo spravili končno žival proč od trupla.

usta. Od znotraj in od zunaj močnejši, izdamejši in krepkejšega delovanja kot francosko žganje in najboljši kosmetični de vrste, 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici za 63.— Din, 12 dvojnatih ali 4 velike specialne steklenice za 99 Din, 36

dvojnatih ali 12 velikih specialnih steklenic za 250 Din že obenem z zabojem in poštino razpošilja po povzetju lekarnar Eugen V. Felber v Stubiici Donji, Elsatrg 238, Hrvatska. Pojedine steklenice Elsalutida 10 Din v lekarnah in sorodnih trgovinah.
